

97/432

BABKOVÁ, Anna: Psychologické účinky nezamestnanosti = Kn.Inf. 29.roč. 1997. 6.no. 265-267.p.

A munkanélküliség lélektani hatásai

Hátrányos társadalmi helyzetű olvasó

A munkanélküliséget lélektani hatások kísérik. Ezeknek négy fokozata van. Az első fokozatot a sokk uralja, a tény tévedésnek vagy hihetetlennek minősítése. Rendszerint néhány napig tart.

A második fokozatot az optimizmus hatja át. Az a meggyőződés, hogy egy-két héten belül sikerül új munkahelyet találni. Addig is örömtelnek tűnik a sok szabadidő, amely az otthoni tennivalókban való elmaradás behozására is alkalmas.

Fél évnyi munkanélküliség után következik a harmadik fokozat, amelyet a pesszimizmus jelleméz. Csökken a munkanélkülinek és családjának életszínvonala, hiányoznak a kollégák. Depresszió, kedvetlenség és önlebecsülés kíséri a megfogyatkozott reményt és aktivitást. A családon belül is növekednek a feszültségek.

A fatalizmus jegyében áll a negyedik fokozat, amely háromnegyed évnyi, egy évnyi munkanélküliség következménye. Ekkor válik az ember „igazi munkanélkülivé”, annyira rezignálttá, hogy ismét dolgozóvá már alig tehető. Számára lassan megteszi az alacsony jövedelem is.

Kelet-Közép-Európában a munkanélküliség általános társadalmi jelenséggé vált. A könyvtárak funkcionális feladata, hogy segítsék az eként nehéz helyzetbe kerülteket. A segítség egyik módja: szakmai továbbképzés a szakirodalom olvastatásával. A másik: átképzés ugyancsak a szakirodalom révén. A harmadik: az „öncélú”-olvasásra biztatás a pszichés bántalmak csökkentése érdekében.

Sikert a könyvtárak e téren csak úgy érhetnek el, ha együttműködnek a munkaügyi és civil szervezetekkel.

(Futala Tibor)

Lásd még 401

TÁJÉKOZTATÁSI RENDSZEREK

Hálózatok, regionális rendszerek

97/433

TORRES VARGAS, Georgina Araceli: The virtual library in developing countries: a dream not too far away of becoming true = Res.Sharing Inf.Netw. 12.vol. 1997. 2.no. 67-78.p. Bibliogr.

Virtuális könyvtár a fejlődő országokban: olyan álmom, amely talán már nincs túl messze a megvalósulástól

Elektronikus könyvtár; Hozzáférhetőség; Számítógép-hálózat

[A forrás-folyóirat az alábbi címen szerezhető be: HAWORTH DOCUMENT DELIVERY CENTER, Haworth Press, Inc., 10 Alice Street, Binghamton, N.Y. 13904]

Az információs és telekommunikációs technológia széles körű terjedése – a könyvtári szolgáltatások új modelljeként – a virtuális könyvtár kialakulásának lehetőségét hozta magával. A szerző bemutatja azt az óriási előnyt, melyet a virtuális könyvtár kínál a fejlődő országok számára problémáik megoldásában azzal, hogy hozzáférést nyújt a szükséges információhoz és javítja az együttműködést. A gazdasági erőforrások hiánya, a fejlett országoktól való technológiai függőség és az információ elérésének korlátai jelentik a megvalósítás fő akadályait.

(Autoref. alapján)

97/434

JOKITALO, Päivi: Tiedon Talot ja Internet = Kirjastolehti. 90.vsk. 1997. 3.no. 78-79.p.

Az Internet használata finn nyilvános könyvtárakban

Közművelődési könyvtár; Számítógép-hálózat

1996-ban gyors fejlődésnek indult az Internet használata a közművelődési könyvtárakban. Az év végén az önálló könyvtárak 75%-a használta az Internetet munkaeszközként, s 60%-ukban legalább egy készülék rendelkezésre állt a használóknak is. A gyors terjedést a támogatók tették lehetővé: az oktatási minisztérium „Finnországból információs társadalom” elnevezésű programjéé, valamint az ugyancsak e tárca által finanszírozott, és a Finn Könyvtáros Egyesület által irányított „Információs Ház” projekté. Az utóbb említett projekt feladata az Internet tartalmának a közművelődési könyvtárak számára történő fejlesztése, a könyvtárak Internet-tevékenységének koordinálása, a nemzetközi kapcsolattartás. A WWW-oldalak fenntartásához kapcsolódva figyelemmel kíséri és megrostálja az Internet tartalmát, és teszteli, valamint értékeli a különféle eszközöket.

A minisztérium stratégiai tervében kitűzött céloknak megfelelően a könyvtárak többsége alapszolgáltatásként fogja föl az Internet könyvtáron belüli használatát, s éppúgy ingyenesen kínálja, mint az adatbázisok vagy a referenzművek használatát. A legutóbbi időkben azonban néhány könyvtár fizetéseessé tette e szolgáltatást, néhány márkától 35,- márkáig terjedő díjat kérve érte óránként.

Az oktatási minisztériumi tervekben hangsúlyosan szerepel az a cél, hogy a hozzáférés egyenlőségét az egész ország területén biztosítsák. Így pl. az ország északi részében, ahol drágábbak az információforgalom költségei, a kezdeti időszakban külön támogatást biztosítanak a csatlakozó könyvtáraknak.

Maguk a könyvtárak általában olyan esetekben használják információkeresésre az Internetet, amikor az más módon bonyolultabb, nehézkesebb lenne. Elsősorban a hétköznapi tudniva-

lók (menetrend, időjárás, sport, utazás, műsorok), hivatali és vállalati információk, pop- és rock-zenei adatok, valamint a frissebb politikai hírek tartoznak ebbe a körbe.

Az Internet könyvtári alkalmazása a hálózati tevékenység kiszélesedéséhez vezet. A könyvtárak információs hálózatához ti. csatlakoznak az írók és művészek helyi szervezetei, a helyi sajtó, a különféle egyesületek és a munkaközvetítő irodák is. Nő a könyvtárak saját „információtermelő” szerepe is. Több, mint száz könyvtárnak van már saját honlapja a kapcsolati adatokkal, több könyvtár az Internetre tette már folyóirat-katalógusát, s megtalálhatók az Interneten különféle együttműködő könyvtárcsoportok közös katalógusai is (a főváros környékének könyvtárai, a Vaasa megyei Fredrika-csoport, Nyugat-Uusimaa városi könyvtárai stb.). Ugyancsak aktivitást tanúsítanak a könyvtárak az Internet-használók kiscsoportos képzésében.

(Sz. Nagy Lajos)

97/435

VERHO, Seppo: Kirjastonomaista Internet-käyttöö etsimaässä. + VERHO, Seppo: Mitä kirjasto-Internet sisältää? = Kirjastolehti. 90.vsk. 1997. 3.no. 80-81., 82-83.p.

Az Internet és a finn nyilvános könyvtárak használói

Felmérés -[forma]; Használó; Könyvtárhasználat; Közművelődési könyvtár; Számítógép-hálózat

Tizenhat könyvtárban kérdőíves, négy városi könyvtárban pedig interjú felmérést végeztek az Internet olvasói használatának bevezetésével kapcsolatos tapasztalatokról.

A szóban forgó könyvtárak az alábbi használati lehetőségeket biztosítják: mindenütt lehetőség van a WWW-oldalakon az információkeresésre, valamint szörfözésre. A 16 könyvtár 56%-a hozzáférést biztosít a telenet-kapcsolatokhoz is, 53%-uk pedig az IRC-hez (Internet Relay Chat) is. Az elektronikus posta olvasási és az adattár-

rak letöltési lehetősége (ftp) a könyvtárak felében van meg, s egynegyedük biztosítja a sok résztvevős játék lehetőségét. A négy meginterjúvált könyvtár közül csak egy – a jyvaskylai – korlátozza a lehetőségeket az elsőként említettekre.

A tekintetben is van eltérés a könyvtárak között, hogy Internet-készülékük elszigetelt-e vagy kapcsolatban áll a könyvtár vagy a település egyéb számítógépes rendszereivel. A használat szabályai általában az utóbbi esetben szigorúbbak.

A használat ellenőrzésére minden könyvtár figyelmet fordít. Túlnyomó részük regisztrálja a használó nevét, esetleg a használat időtartamára letétbe helyezi olvasójegyét is. 63%-uk feltűnő helyen kifüggeszti a használat szabályait, és 75%-ukban a készülék olyan helyen van, ahol azt más olvasók is láthatják. Közel kétharmadukban a könyvtárosnak is feladata, hogy „vállalja fölött figyelje” a használó ténykedését.

A szabályszegések száma a vártnál kevesebb volt, s ezek többsége a „jómodor, az illendőség megszegésének” kategóriájába sorolható (durva e-mail üzenetek, a pornóoldalak nézése, szándékos vagy akaratlan programzavarás, más névre történő árurendelés). Ezek azonban nem gyakoribbak azokban a könyvtárakban, amelyek többféle lehetőséget biztosítanak. Az ellenőrzés szigorítását a könyvtáraknak csupán egynegyede tartaná szükségesnek.

Az olvasói használat cél szerinti megoszlásáról a megkérdezett könyvtárak az alábbi arányokat adták meg: időtöltés: 87%, valamilyen hobby, kedvtelés kielégítése: 63%, ismerkedés az Internettel: 53%, munka vagy tanulás: 44%. A könyvtárosok kommentárjai szerint azonban olyan tendencia figyelhető meg, hogy a pusztaszűrés fokozatosan csökken, és növekvőben van a céltudatos használat aránya.

(Sz. Nagy Lajos)

Elektronikus dokumentációs szolgáltatások az Université Jean Moulin-Lyon 3 egyetemen

CD-ROM; Egyetemi könyvtár; Helyi gépi hálózat; Számítógép-hálózat

A Jean Moulin-Lyon 3 Egyetem dokumentációs szolgálata (francia rövidítése: SCD) az egyetem hálózatán keresztül kínálja különböző szolgáltatásait a három épületben található integrált és társult könyvtáraknak. 1993 és 1995 között az SCD két klasszikus és bevált szolgáltatást épített ki: a CD-ROM hálózatot és a könyvtárgépesítési rendszert, amely közös katalógus szerkesztését tette lehetővé. Mindegyik könyvtárban Internet-munkahelyet is kialakítottak. 1995-ben az SCD új könyvtárpépület építését kezdeményezte: egy 5000 m²-es épület 1996-ban nyílt meg és további 5000 m²-es bővítést terveznek 1998-ra. Az építkezés során transzparens és flexibilis terek megvalósítására törekedtek, s ez a hálózati szolgáltatások átszervezését eredményezte. Az új, SIBER nevű rendszer munkahelyei egyedülálló és ergonómikus hozzáférést biztosítanak a különböző szolgáltatásokhoz: a Z39.50-alapú könyvtári szerverhez, a most még kiépítés alatt álló multimédia adatbázishoz, a CD-ROM-okhoz, Internet-források bizonyos választékához és olyan programokhoz, melyek a dokumentumok megkeresését és szolgáltatását teszik lehetővé.

(Autoref.)

Lásd még 363, 377, 411-412, 414-418, 422-424, 438, 446-447, 463

Közgazdasági tájékoztatás

97/436

MOLLINÉ, Frédérique: L'offre électronique du service commun de la documentation de Lyon 3 = Bull.Bibl.Fr. 42.tom. 1997. 3.no. 25-30.p.

97/437

ANDREEVA, I.A.: Sostoânie rynka delovoj informacii v Rossii = Nauçn.Teh.Bibl. 1997. 2.no. 17-23.p.

Adatbázis -közgazdasági; Információpiac; Tájékoztatás -közgazdasági

A korszerű számítógépi és távközlési eszközök lehetőségeit leghamarabb és legintenzívebben az üzleti információs szolgáltatások használták ki. Ezek a szolgáltatások 1992-ig „aranybányának” bizonyultak. 1994 és 1995 között azonban (a bankok válságának következtében) sok szolgáltató kénytelen volt felhagyni ezzel a tevékenységgel.

Az üzleti információ napjainkban sincs „rózsás helyzetben”. E nehézségeken a szolgáltatók és a terjesztők úgy próbálnak úrrá lenni, hogy mindinkább csak a jól fizető kereslet igényeit elégítik ki. Emiatt a kis- és közepes vállalkozások számára egyre kevesebb (általuk megfizethető) szolgáltatás létezik. Valójában az üzleti információ oroszországi piaca még mindig alacsony szinten van. Miközben sok szolgáltatás színvonala továbbra sem üti meg az országban elfogadható mértéket, azért már vannak olyan szolgáltatások is, amelyek exportképesek.

Az üzleti információ keretében nyújtott szolgáltatások számszerűsége imponáló. Így a magneslemezes szolgáltatások száma: 1144. A CD-ROM 109 esetben hordoz üzleti információkat. Távhozzáféréssel 586 szolgáltatás vehető igénybe. A megrendelésre teljesítő szolgáltatók száma 372. Végül 336 nyomtatott kiadvány is az üzleti információ szolgálatában áll.

A cikk a továbbiakban konkrét szolgáltatók konkrét szolgáltatásait ismerteti meglehetősen nagy számban, és azoknak a feladatoknak felsorolásával végződik, amelyek megoldására – ellátására állami támogatás szükséges, hogy ezáltal felszámolódjanak az üzleti információ piacának „gyenge láncszemei”. Ezek a következők: az általánosan elérhető információs és telekommunikációs termékek és szolgáltatások monitoringja, az üzleti információs piac nagyléptékű marketing vizsgálata, a keresleti szükségletek célszerű alakítása és az információs és reklámrendszer fejlesztése.

(Futala Tibor)

97/438

WILDEMUTH, Barbara M. – CRENSHAW, Lisa – JENNICHES, William et al.: What's everybody talking about? Message functions and topics on electronic lists and newsgroups in information and library science = J.Educ.Lib.Inf.Sci. 38.vol. 1997. 2.no. 137-156.p. Bibliogr.

Amiről mindenki beszél... Az üzenetek funkciói és témái a könyvtár- és tájékoztatástudományi elektronikus levelező- és vitacsoportokban

Elektronikus posta; Felmérés; Információáramlás; Könyvtárosképzés, dokumentálóképzés; Könyvtártudományi tájékoztatás

A 90-es években általánossá vált a könyvtári és információs szakemberek közötti eszmecserét segítő listserv szoftver és usenet elektronikus levelezőcsoportok használata. A cikkben ismertett felmérés célja annak felderítése, milyen témák szerepeltek leggyakrabban a levelezés során, és milyen funkciókat töltenek be a könyvtár- és tájékoztatástudományi vitacsoportok által küldött üzenetek. 1994 őszén a „Bevezetés a kommunikációs folyamatokba” nevű kurzus huszonegy hallgatója tanfolyami feladatként 14 különböző elektronikus vitacsoport elemzését végezte el. Körülbelül egy hónapon keresztül az összes levelezőcsoportban küldött üzeneteket rögzítették. Minden üzenet vagy részüzenet témáját és funkcióját leírták, és kiszámították gyakoriságukat. Minden csoportban a leggyakrabban vitatott témák nagyjából megegyeztek a csoport deklarált céljával. Ezenkívül műszaki jellegű problémákról tárgyaltak gyakran, valamint a könyvtár használóival kapcsolatos kérdésekről. A legáltalánosabb üzeneti funkciók a bejelentések, és különböző típusú kérdések és válaszok voltak. Egyes csoportoknál jellemzőek voltak a szabadon áramló vitákkal kapcsolatos megjegyzések, másoknál nem. A tanulmány azon kívül, hogy néhány alapvető adatot nyújt a számítógépes kommunikáció témáiról és az üzenetek funk-

cióiról, kettős pedagógiai célt szolgált: megismertette a hallgatókkal a szakmai kommunikáció egyik csatornáját, az elektronikus vitacsoportokat, és bevezette őket a tartalomelemzés nevű kutatási módszerbe.

(Autoref.)

97/439

NKEREUWEM, E.E.: Accrediting knowledge. The ranking of library and information science journals = *Libr.Rev.* 46.vol. 1997. 2.no. 99-104.p. Bibliogr.

Res. francia és német nyelven

Könyvtár- és tájékoztatástudományi folyóiratok rangsorolása

Felmérés; Folyóirat -könyvtári

Amióta a felsőoktatási könyvtárosok Nigériában is elnyerhetik az oktatói státuszt (a nyolcvanas évektől), az erre aspiráló könyvtárosok számára sem közömbös, hogy mennyit és hol publikálnak. Ezen túl a folyóiratbeszerzési döntéseknél is fontos ismerni az adott folyóirat tudományos értékét. Az első ilyen vizsgálatok a folyóiratok hírnevére, valamint a cikkek dokumentálható hatására irányultak. A szerző által végzett kutatásban a Lester-módszert alkalmazták, amely a különböző input-output adatokat egy „folyóirat-hatékonysági indexben” összesíti.

Az országot három zónára osztották fel (északi, nyugati és keleti zóna), jegyzéket állítottak össze az adott zónában működő egyetemekről és kutatóintézetekről, és összesen 20 intézményt választottak ki véletlen mintavétellel. A folyóiratcímeket tartalmazó kérdőíveket a könyvtárvezetőknek küldték el azzal, hogy mindegyik intézményben 10-10 maga is publikáló könyvtáros végezze az értékelést (mely címeket használták leggyakrabban, és hogyan minősítenék egy 0-tól 10-ig terjedő skálán). A kérdőívek 81,5%-át kapták vissza, a könyvtárosok által adott értékeket átlagolták. Az értékelés mutatóit összeszorozták az ismertségi mutatóval, s az így kapott eredményhez mégegyszer hozzáadták az átlagszámot.

A kapott eredményeket táblázatos formában ismerteti a szerző. Ebből kiderül, hogy a legnagyobb hatása a tág profilú szaklapoknak van (pl. *African Journal of Library Archives and Information Science*, *Journal of Information Science*, *IFLA Journal*, *International Library Review*, *College and Research Libraries*), s hogy egy folyóirat ismertsége sok esetben meghatározza a hatását.

(Mándy Gábor)

Kutatás és termelés információellátása

Lásd 453

VEZETÉS, IRÁNYÍTÁS

Pénzügyi és gazdasági kérdések

97/440

GORDON, William R.: A five-point plan for local support and funding for libraries. An interview with – -. [by] Harrison, Mary M. = *Libr.Adm.Manage.* 11.vol. 1997. 1.no. 4-8.p.